

ภาคที่ 138 ทฤษฎีการคิดแบบหมวก 6 ใบ (Six thinking hats)

ที่มา : แต่งโดย ดร.เอ็ดเวิร์ด เดอ โบโน

แปลโดย สุตระการ ธนโกเศศ

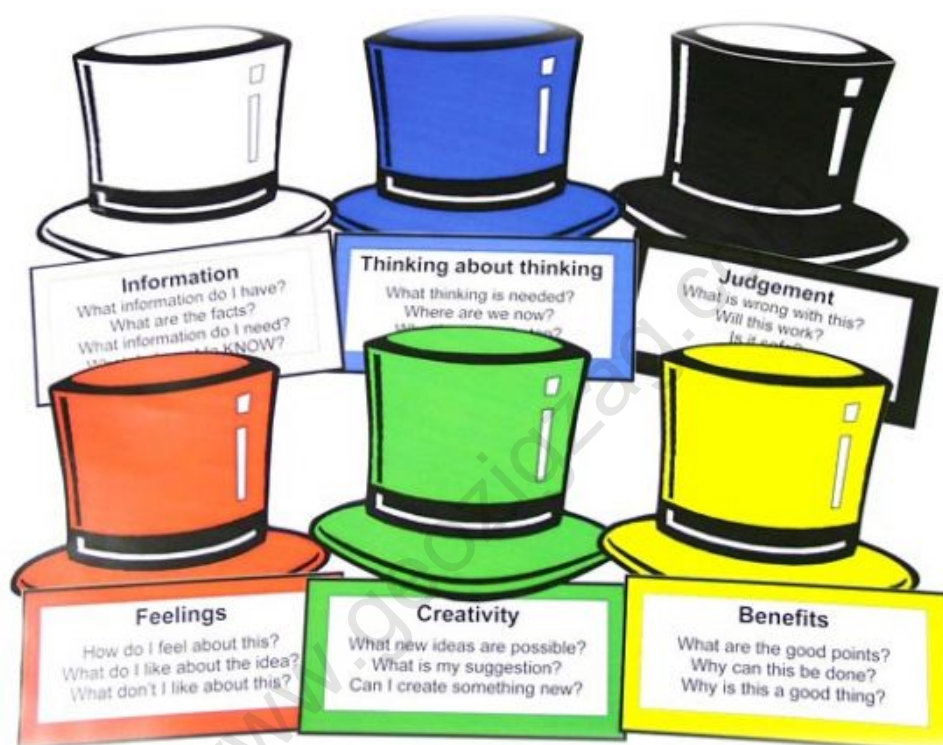
พลอย จริยะเวช

ดวงพร มาจำเนียร

พินทุสร ติวตานนท์

สาลินี หาญวารังศิลป์

จาก

ดร.เอ็ดเวิร์ด เดอ โบ โน เป็นปรมาจารย์ทางการคิดชาวอังกฤษที่มีชื่อเสียงรู้จักกันทั่วโลก เขาได้ศึกษาและคิดค้นวิธีคิด (Thinking Method) เพื่อช่วยให้มนุษย์มีการคิดที่มีประสิทธิภาพ สร้างสรรค์ และครอบคลุม รอบด้านยิ่งขึ้น

เดอ โบ โน เกิดเมื่อปี ค.ศ.1935 จบการศึกษาทางการแพทยศาสตร์จากมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด เขามีความ สนใจเรื่องการทำงานของสมอง และใช้เวลาค้นคว้าในเรื่องทักษะการคิดมาเป็นเวลายาวนานกว่า 20 ปี โดย เดอ โบ โน ไม่เห็นด้วยกับวิธีคิดในรูปแบบเดิม ที่คนเรามักนิยมทำกันเมื่อถกเถียงหรืออธิบายหาเหตุผล (นั่นคือเอาข้อเท็จจริง อารมณ์ หรือเหตุผลส่วนตัว มาปะปนกันในการถกเถียงเพื่อหวังเป็นผู้ชนะ) เดอ โบ โน เชื่อว่าวิธีการคิด การหาเหตุผลดังกล่าวข้างต้นเป็นวิธีที่ผิดและเสียเวลา ดังนั้นในช่วงต้นศตวรรษที่ 1970 เขาจึงเสนอวิธีคิดแบบ Six Thinking Hats หรือ การคิดแบบหมวก 6 ใบ ขึ้น โดยแยกกรอบความคิดออกเป็นด้านๆ

อย่างชัดเจน จากนั้นจึงวิเคราะห์หา เหตุผลภายในกรอบความคิดนั้นๆ อันจะช่วยพิจารณาสิ่งต่างๆ ได้ครอบคลุม และมีคุณภาพมากขึ้น แทนที่จะคิดทุกด้านในเวลาเดียวกัน ซึ่งมักก่อให้เกิดความสับสนแนวคิดของ

ดร. เอ็ดเวิร์ด เดอ โบโน (Dr. Edward de Bono) เจ้าของความคิดแบบคู่ขนาน (parallel thinking) โดยยึดหลักที่ว่า อย่าเอาความเห็นที่ขัดแย้งมาปะทะกัน ให้วางเรียงขนานกันไว้แล้วประเมินผลได้เสียอย่างเป็นระบบ

สาระสำคัญของการคิดแบบคู่ขนานคือ อาจจะมีบางเวลาที่ทุกคนกำลังมองไปในทิศทางเดียวกัน แต่เราก็เปลี่ยนทิศทางนั้นได้ คนๆ หนึ่งอาจจะถูกมองไปในทางเหนือ หรือมองไปทางทิศตะวันออก นั่นเป็นชื่อของทิศทางตามมาตรฐานเท่านั้น เราจำเป็นต้องมีชื่อทิศทางในการคิด ในหลายๆ วัฒนธรรม มีความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นมาก ระหว่างการคิด และ ?หมวกคิด? คุณค่าของหมวกในฐานะที่เป็นสัญลักษณ์ในการคิดนี้ก็คือ มันกำหนดบทบาทของผู้สวม ซึ่งหมวกทั้ง 6 ใบ 6 สีจะเกี่ยวเนื่องกับการคิดได้แก่ **สีขาว สีแดง สีดำ สีเหลือง สีเขียว และ สีฟ้า**

หนึ่งครั้งหนึ่งเรื่อง

ความสับสนเป็นศัตรูที่สำคัญที่สุดของการคิดที่ดี เราพยายามทำหลายสิ่งหลายอย่างมากเกินไปในเวลาเดียวกัน เรามองหาข้อมูล เราได้รับผลกระทบจากความรู้สึกของเรา เราแสวงหาความคิดใหม่ๆ และทางเลือกใหม่ แล้วเรายังต้องระมัดระวัง เราอาจเห็นประโยชน์ที่อาจมีอยู่ นั่นคือหลายสิ่งหลายอย่างที่เราต้องทำระหว่างการคิด การโยนรับสับเปลี่ยนหลุกในเวลาเดียวกันเป็นเรื่องยาก ลูกเดียวต่อครั้งง่ายกว่ามากด้วยวิธีการคิดแบบหมวกนี้ เราพยายามทำเพียงสิ่งเดียวเท่านั้นในแต่ละครั้ง ครั้งหนึ่งเราอาจจะมองหาอันตรายที่อาจมีอยู่(หมวกดำ) อีกครั้งหนึ่งเราแสวงหาความคิดใหม่ๆ(หมวกเขียว) และอีกบางครั้งที่เราสนใจข้อมูล(หมวกขาว)เราจะไม่พยายามทำทุกอย่างในเวลาเดียวกัน เวลาเราทำงานพิมพ์สี สีแต่ละสีจะพิมพ์แยกกันทีละครั้ง ทีละสีและสุดท้ายเราก็ได้รับงานผลรวมเป็นงานพิมพ์สีที่สมบูรณ์ เช่นเดียวกับความคิดแบบหมวกทั้งหก เราทำแต่ละเรื่องในแต่ละครั้ง และสุดท้ายภาพที่เต็มสมบูรณ์ก็จะปรากฏภายใต้เรื่องราวทั้งหมดนี้คือความจำเป็นทางจิตวิทยาที่ต้องแยกความคิดแต่ละแบบออกจากกัน

หมวกหกใบหกสี

แต่ละใบของหมวกคิดทั้งหกจะมีสีต่างกัน ขาว แดง ดำ เหลือง เขียว ฟ้า สีคือชื่อของหมวกแต่ละหมวก สีของแต่ละหมวกยังมีความสัมพันธ์กับการทำงานของมันด้วย

สีขาว สีขาวเป็นกลางไม่มีอคติ ไม่ลำเอียง หมวกขาวจะเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงและตัวเลข

สีแดง สีแดงแสดงถึงความโกรธ ความเดือดดาล และอารมณ์ สีแดงให้มุมมองทางด้านอารมณ์

ลีดำ ลีดำคือข้อควรระวัง และคำเตือน ซึ่งจะชี้ให้เห็นถึงจุดอ่อนของความคิดนั้นๆ

ลีเหลือง ให้ความรู้สึกในทางที่ดี หมวกสีเหลืองเป็นมุมมองในทางบวก รวมถึงความหวัง และคิดในแง่ดีด้วย
หมวกสีเขียว หมายถึงความคิดริเริ่ม และความคิดใหม่ๆ

ลีฟ้า หมายถึงการควบคุม การจัดระบบ กระบวนการคิดและการใช้หมวกอื่นๆ

หมวกขาว

หมวกขาวเกี่ยวข้องกับข้อมูล เมื่อหมวกขาวถูกนำมาใช้ทุกคนมุ่งสนใจที่ข้อมูลเพียงอย่างเดียว

อะไรคือข้อมูลที่เรามี?

อะไรคือข้อมูลที่จำเป็น?

อะไรคือข้อมูลที่ขาดหายไป?

อะไรคือปัญหาที่เราต้องยกขึ้นมาถาม?

เราจะหาข้อมูลที่ต้องการใช้ มาได้อย่างไร?

เรามักใช้หมวกขาวในตอนเริ่มต้นของกระบวนการประชุม เพื่อเป็นพื้นฐานของความคิดที่กำลังจะเกิดขึ้น หมวกขาวคือสถานะที่เป็นกลางหมวกขาวรายงานถึงสิ่งต่างๆในโลก ถึงแม้จะยอมให้ใช้เพื่อรายงานถึงความคิดที่ถูกนำมาใช้ หรือได้รับคำแนะนำมาก็ตามส่วนที่สำคัญของหมวกขาวคือการระบุถึงข้อมูลที่จำเป็นที่ขาดหายไป หมวกขาวจะบอกถึงปัญหาที่ควรจะยกขึ้นมาถาม หมวกจะแสดงวิธีการ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่จำเป็นพลังงานหมวกขาวมุ่งไปสู่การเสาะหาและตีแผ่ข้อมูลอย่างเป็นกลาง และไม่มื่อคติ ไม่ต้องตีความ ขอแค่ข้อเท็จจริงเท่านั้น อะไรคือข้อเท็จจริงต่างๆ ของเรื่องนี้ เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกข้อมูลทับตายบุคคลที่ใช้ความคิดโดยหมวกขาวจะสามารถระบุความต้องการให้ครบถ้วน เพื่อจะดึงแต่ข้อมูลที่จำเป็นออกมาหมวกขาวจะให้แนวทางในการจัดการกับข้อมูล เราสามารถจะสวมบทบาทของหมวกขาวเท่าที่ต้องการ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่แท้จริง เห็นได้ชัดว่าการสวมบทบาทของหมวกขาวต้องอาศัยทักษะและความเชี่ยวชาญ ซึ่งบางทีอาจมากกว่าหมวกใบอื่นๆเสียด้วยซ้ำจุดมุ่งหมายของการคิดแบบหมวกขาวคือเพื่อให้ใช้ได้ทางปฏิบัติ เพราะฉะนั้นเราต้องสามารถนำข้อมูลทุกรูปแบบมาตีแผ่ได้ ประเด็นสำคัญคือต้องตีกรอบขอบเขตอย่างเหมาะสม

หมวกแดง

การใช้หมวกแดงจะทำให้ทุกคนมีโอกาสเปิดเผยความรู้สึก อารมณ์ สัญชาตญาณหยั่งรู้ออกมาโดยไม่ต้องมีคำอธิบายหรือหาเหตุผลใดๆ เมื่อใส่หมวกแดง ความรู้สึกจะถูกเปิดเผยออกมาในหลายระดับ การแสดงอารมณ์มีแบบอย่างที่หลากหลายตามวัฒนธรรมที่แตกต่างกันเราไม่จำเป็นต้องอธิบายหรือหาเหตุผลให้ความรู้สึกต่างๆ ของเรา เราเพียงแค่แสดงความรู้สึกที่มีอยู่ในขณะนั้นออกมาเท่านั้นเอง หมวกแดงจะมีประโยชน์ถ้าเราใส่หมวกแดงกันตั้งแต่เริ่มต้น

ประชุมเพื่อประเมินความรู้สึกของทุกคน แล้วใส่หมวกสีแดงอีกครั้งหนึ่ง ตบจะปิดประชุมเพื่อจะดูว่าความรู้สึกของคุณได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างไรหรือไม่ เวลาใส่หมวกแดงกับเรื่องอะไรเราจำเป็นต้องเข้าใจเรื่องนั้นๆ ให้ชัดเจนด้วย ไม่เช่นนั้นจะเกิดความสับสนได้ ถ้าจำเป็นประธานในที่ประชุมอาจนำเสนอความคิดหนึ่งกระจายออกไปในหลายแง่มุม หมวกสีแดงยังหมายถึงรวมถึงความรู้สึกเชิงปัญญา (intellectual feeling) ซึ่งสามารถนำมาใช้ได้เลย หมวกแดงทำหน้าที่งานบนพื้นฐานของปัจเจกบุคคลเสมอ ทุกคนที่อยู่ในที่ประชุมจะถูกขอให้แสดงความคิดหมวกแดงในประเด็นที่ถกเถียงกันอยู่ โดยที่แต่ละคนไม่มีสิทธิ์บอกผ่าน เวลาถูกขอให้แสดงความรู้สึกของตน แต่อาจใช้คำพูดในทำนองว่าเป็นกลาง ยังตัดสินใจไม่ได้ ยังสับสนอยู่ ยังสงสัย อยู่ เจตนารมณ์ของหมวกสีแดง คือการแสดงความรู้สึกอย่างที่เป็นอยู่ออกมา ไม่ใช่การบีบให้ตัดสินใจการคิดแบบหมวกแดงเป็นการคิดแบบใช้อารมณ์และความรู้สึกไม่ต้องมีเหตุผลเข้ามาเกี่ยวข้อง หมวกสีแดงจะเปิดช่องทางที่เป็นทางการและชัดเจน เพื่อตีแผ่สิ่งเหล่านี้ออกมาอย่างเต็มที่ ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งที่ถูกต้องของแผนที่ทางความคิดทั้งหมดถ้าเราไม่ป้อนข้อมูลส่วนที่เป็นอารมณ์ และความรู้สึกเข้าไปในกระบวนการทางความคิด มันจะถูกซ่อนอยู่ข้างใน และจะส่งผลต่อความคิดทั้งหลายโดยไม่รู้ตัว อารมณ์ ความรู้สึก ลางสังหรณ์ และสัญชาตญาณ มีความแรงกล้าในตัวของมันเอง และเป็นสิ่งที่มีอยู่จริงหมวกสีแดงจะกระตุ้นให้มีการค้นหา คือ : เรื่องนี้มีอารมณ์ความรู้สึกอย่างไรเข้ามาเกี่ยวข้องบ้าง? ความจำเป็นอย่างมากที่ต้องใส่หมวกสีแดง ก็เพราะมันจะช่วยลดการทะเลาะวิวาท เพราะหมวกสีแดงจะเปิดโอกาสที่ชัดเจนสำหรับแสดงอารมณ์ความรู้สึกจึงไม่มีความจำเป็นที่เราเข้ามาขัดจังหวะในทุกๆ ประเด็น และใครรู้สึกว่าเป็นต้องแสดงอารมณ์เขาก็จะมีโอกาสแสดงอารมณ์ของเขา และไม่จำเป็นต้องคาดเดาความรู้สึกของคนอื่นอีกต่อไป เพราะมีวิธีที่จะถามเขาตรงๆ ได้ อารมณ์เป็นส่วนหนึ่งของวิถีคิดและเรื่องที่ต้องคิด ไม่มีประโยชน์อะไรที่จะหวังให้อารมณ์หายไป เพื่อเหลือไว้แต่ความคิดล้วนๆ

หมวกดำ

หมวกดำ เป็นรากฐานของการคิด พินิจพิเคราะห์ และระบบการคิดที่มีเหตุผล รากฐานการคิดโต้แย้งด้วยเหตุผล คือการที่เราสามารถซื้อออกมาได้ว่าสิ่งใดผิดปกติหรือไม่แน่นอนคงที่ ผิดไปจากที่เป็นเคยเป็นหมวกดำจะช่วยให้เราในการแยกแยะได้ว่าสิ่งใดไม่เหมาะสม หรือไม่สอดคล้องกับทรัพยากร นโยบาย กลยุทธ์ จริยธรรม ค่านิยม รวมทั้งเรื่องอื่นๆ ของเราหมวกดำทำงานโดยอิงอยู่กับกลไกทางจิตอย่างหนึ่งตามธรรมชาติ นั่นคือ กลไกการจับคู่ กล่าวคือ สมอของเราเรียนรู้ที่จะสร้างแบบแผนการคิดและคาดหวังต่างๆ ขึ้นตามประสบการณ์ที่ผ่านมา ทำให้เรารู้ว่าโลกเป็นเช่นนั้นเช่นนั้น เมื่อเราพบว่าบางสิ่งบางอย่างไม่สอดคล้องหรือเข้ากับแบบแผนความคิดที่มีอยู่เดิม เราจึงคิดว่าสิ่งนั้นผิดปกติ ทำให้เราไม่สบายใจและระวังตัว กลไกธรรมชาตินี้เป็นไปเพื่อปกป้องมิให้เราทำผิดพลาด ประสบการณ์ที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าคนที่มีความระแวดระวังจนเป็นนิสัย ก็สามารถใช่วิธีการของหมวกคิดทั้ง 6 ใบเป็นอย่างดี วิธีการคิดแบบหมวกสีดำทำให้พวกเขาพัฒนาการใช้ความคิดอย่างรอบคอบระมัดระวังจนเต็มศักยภาพ แต่เมื่อเหตุการณ์มาถึง พวกก็สามารถหันเหจากความคิดแบบปกป้องตัวเอง ไปสู่

การคิดแบบหมวกอื่นๆ ได้อย่างไม่มีปัญหา หมวกสีดำเป็นหมวกคิดที่เป็นธรรมชาติ และสอดคล้องกับวิธีการคิดของตะวันตกมาก หมวกสีดำชี้ให้เราเห็นความผิดปกติ สิ่งใดไม่สอดคล้อง สิ่งใดใช้ไม่ได้ มันช่วยปกป้องเราไม่ให้เสียเงินและพลังงาน ป้องกันไม่ให้เราทำอะไรอย่างโง่เขลาเบาปัญญา และผิดกฎหมายหมวกดำเป็นหมวกคิดที่มีเหตุผลเสมอ เพราะในการวิพากษ์ วิจาร์ณ พินิจพิเคราะห์สิ่งใด จะต้องเป็นการคิดที่มีเหตุมีผลรองรับ การคิดแบบหมวกดำเป็นการชี้ข้อบกพร่องของกระบวนการคิด พยานหลักฐานมีน้ำหนักเพียงพอหรือไม่ สรุปลงได้หรือไม่ ข้อสรุปนี้เป็นเพียงข้อสรุปเดียวหรือเปล่า หมวกสีดำจะชี้ให้เห็นถึงจุดอ่อนของกระบวนการคิดได้การใช้หมวกดำเราต้องระวังไม่ให้มันนำเรากลับไปสู่อ้อมอกแบบเดิมๆ แม้ว่าบางครั้งมันจะเชิญชวนให้เราหลงประเด็นกลับไปเป็นเช่นนั้นได้ง่ายๆ เราอาจใช้มันช่วยชี้ข้อผิดพลาดในกระบวนการคิด หรือช่วยตีแผ่แจกแจงความคิดและมุมมองต่างๆ แบบการคิดคู่ขนานได้ แต่ในที่สุดแล้ว เราก็ต้องวาดแผนที่ออกมาให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ปัญหา อุปสรรค ความยุ่งยาก และอันตรายที่เป็นไปได้คืออะไร อยู่ตรงไหน เหล่านี้ล้วนแจกแจง อธิบาย และทำให้กระจ่างได้

หมวกสีเหลือง

การคิดแบบหมวกเหลืองเป็นการคิดในเชิงบวก การมองโลกในแง่ดี การมุ่งมองที่ประโยชน์ การคิดก่อนที่ให้เกิดผลหรือทำในสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ การคิดแบบหมวกเหลืองเกี่ยวข้องกับการประเมินค่าทางบวก ขณะที่หมวกดำเป็นการประเมินค่าทางลบ การคิดแบบหมวกเหลืองจะเป็นความคิดด้านดี แต่การคิดแบบนี้ต้องอาศัยระเบียบวินัย เหมือนหมวกสีขาวหรือสีดำเช่นกัน มันไม่ใช่เป็นการประเมินบางสิ่งบางอย่างในทางบวกเท่านั้น แต่เป็นการค้นหาด้านที่เป็นบวกอย่างตั้งใจ บางทีการค้นหาที่กลัมนักคิดหมวกเหลืองควรพยายามหาสิ่งสนับสนุน การมองในแง่ดีที่เสนอให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ความพยายามนี้ควรใช้เหตุผลผิดชอบและละเอียดถี่ถ้วน แต่การคิดแบบหมวกเหลืองไม่จำเป็นต้องจำกัดอยู่เพียงการที่ข้อคิดเห็นเหล่านั้นสามารถอ้างเหตุผลสนับสนุนได้เต็มที่ การคิดแบบหมวกเหลืองเน้นไปที่การสำรวจและการคาดการณ์ในทางบวก เราตั้งใจหาประโยชน์ที่เป็นไปได้ แต่เราหลีกเลี่ยงผลลบ การหาเหตุผลนี้เป็นความพยายามที่จะทำให้ข้อเสนอนี้มีน้ำหนักขึ้น หากการสนับสนุนด้วยเหตุผลนี้ไม่มีอยู่ในการคิดแบบหมวกสีเหลือง มันก็จะไม่มีอยู่ในหมวกคิดสีอื่นๆ การคิดแบบหมวกเหลือง เกี่ยวกับการคิดในเชิงโต้ตอบ (Reactive Thinking) เป็นการประเมินในด้านบวก ซึ่งเป็นเหมือนกับการประเมินในด้านลบของหมวกดำ นักคิดหมวกสีเหลืองเลือกแง่บวกของข้อคิดเห็น เหมือนกับนักคิดหมวกสีดำหยิบยกแง่ลบ การคิดแบบหมวกเหลืองจะเกี่ยวข้องกับการผลิตข้อเสนอนั้นๆ การคิดแบบหมวกเหลืองเป็นการพิจารณาและการเสนอแนะ มันเป็นการทำที่ของการเดินทางแก้ปัญหาด้วยความหวัง การคิดแบบหมวกสีเหลืองพยายามจะมองหาและคว้าประโยชน์หรือคุณค่าที่มองเห็นได้ ทันที่ที่มีการมองแบบนี้ การสำรวจก็จะเริ่มต้นไปในทิศทางนั้นๆ การคาดการณ์ของการคิดแบบหมวกเหลืองเป็นการคิดแบบหาโอกาสของความเป็นไปได้ล้วนๆ มันเป็นมากกว่าการแก้ปัญหาและการปรับปรุง คนถูกบังคับให้แก้ปัญหา แต่ไม่มีใครเคยถูกบังคับให้มองหาโอกาสอย่างไรก็ตาม ทุกคนที่มีอิสระที่มองหาโอกาสถ้าพวกเขาต้องการ การคิดแบบคาดการณ์ต้องเริ่มต้นที่การวาดภาพสถานการณ์

ที่ดีที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ ด้วยวิธีนี้เราสามารถประเมินผลประโยชน์สูงสุดที่อาจเกิดขึ้นได้จากความคิดนั้น ถ้าสถานการณ์ที่ดีที่สุด กลับให้ประโยชน์ต่ำความคิดนั้นก็ไม่มีค่าที่จะดำเนินต่อ ในมุมมองเชิงคาดการณ์ การคิดแบบหมวกสีเหลืองจะช่วยให้นักภาพของสถานการณ์ที่ดีที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ และผลประโยชน์ที่สูงสุดหลังจากนั้นก็ปรับลงตาม ? ความน่าจะเป็น? ในที่สุดการคิดแบบหมวกดำก็จะชี้จุดที่ยังน่าสงสัยอยู่การคิดแบบหมวกเหลืองเกี่ยวข้องอย่างมากกับการทำให้เกิดสิ่งต่างๆ ขึ้น หมวกเหลืองอาจเกี่ยวกับการนำความคิดหนึ่งที่เคยถูกใช้มาแล้วกลับมาใช้งานใหม่ การคิดแบบเหลืองอาจเกี่ยวกับการผลิตทางเลือกในการแก้ไขปัญหา การคิดแบบหมวกเหลืองอาจทำได้แม้กระทั่งสร้างโอกาส แต่การคิดแบบหมวกเหลืองนี้ไม่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนความคิดและมุมมองนั้นเป็นเรื่องของการคิดแบบหมวกเขียว การออกมองหาบางสิ่งบางอย่างในด้านบวก ในตัวของมันเองอาจจะสร้างมุมมองใหม่ขึ้นมาและนั่นอาจเกิดขึ้นได้กับการคิดแบบหมวกเหลือง ขณะที่การคิดแบบหมวกสีดำสามารถชี้จุดบกพร่องและปล่อยให้หมวกเขียวแก้ไขในจุดที่บกพร่องนั้น การคิดแบบหมวกเหลืองก็จะหาโอกาสและปล่อยให้การคิดแบบหมวกเขียวหาทางออกใหม่ๆในการใช้ประโยชน์ในโอกาสนั้น

หมวกเขียว

เมื่อเราสวมหมวกสีเขียวเราคิดถึงทางเลือกใหม่หรือสิ่งใหม่ที่ที่ทดแทนของเก่าได้ ซึ่งนั่นรวมถึงทางเลือกที่ชัดเจนและใหม่สดจริงๆ เมื่อเราสวมหมวกสีเขียว เราหาวิธีที่จะปรับเปลี่ยนและปรับปรุงความคิดใหม่ที่เสนอมาข้อดีของหมวกเขียว คือ ทุกคนมีช่วงเวลาหนึ่งที่กำหนดให้พยายามทุ่มสมองใช้ความคิดริเริ่ม ความคิดริเริ่มไม่ได้เป็นเรื่องของ?นักออกความคิด? อย่างเดียวอีกต่อไป หมวกสีเขียวหมายถึงความคิดสร้างสรรค์ทั้งแบบ? ไม่มีกรอบ? และ ? ในกรอบ? หมวกเขียวจะเกี่ยวข้องกับความคิดใหม่ๆ และวิธีการใหม่ๆ ในการมองสิ่งต่างๆ ดังนั้นหมวกสีเขียวจึงเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง การคิดแบบหมวกเขียวเป็นการเคลื่อนที่ไปข้างหน้าแทนที่จะตัดสินใจความคิดเชิงยั่วและความเคลื่อนไหวทางความคิดนั้นจะไปด้วยกัน ถ้าไม่มีวิธีคิดแบบเคลื่อนไหว เราก็ไม่สามารถจะใช้ความคิดเชิงยั่วได้ และถ้าเราใช้ความคิดเชิงยั่วมากระตุ้นไม่ได้ เรายังคงติดอยู่กับกรอบความคิดเดิมๆ การคิดแบบหมวกเขียว ความจำเป็นของการยั่ว แรงกระตุ้นหรือความยั่ว เกิดขึ้นเองได้ตามธรรมชาติ เราไม่สามารถพบความจริงเชิงยั่วได้ก็เพราะมันไม่อยู่ในระบบความคิดปัจจุบันเลย บทบาทของมันก็เพื่อกระตุ้นความคิด ให้หลุดออกจากกรอบความคิดที่เป็นอยู่ความคิดเรื่องทางเลือกแสดงให้เห็นว่ามีมากกว่าหนึ่งวิธี ที่จะทำอะไร หรือมองอะไรการรับรู้ว่าจะมีทางเลือกอื่น และการแสวงหาทางเลือกนั้นเป็นพื้นฐานของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในการใช้แนวคิดนอกกรอบนั้น ก็เพื่อมุ่งหาทางออกใหม่นั้นเองความตั้งใจจะหาทางเลือกใหม่ (ทั้งการรับรู้ใหม่ คำอธิบายใหม่ การกระทำใหม่) เป็นกุญแจสำคัญของหมวกความคิดสีเขียวการค้นหาทางเลือกใหม่แสดงให้เห็นถึงทัศนคติที่สร้างสรรค์ นั่นคือการยอมรับว่ามีหนทางที่แตกต่างออกไป การค้นหาทางเลือกในความเป็นจริงนั้นอาจไม่ต้องการความคิดสร้างสรรค์พิเศษอะไร จนกว่าทางเลือกที่ชัดเจนปรากฏขึ้นมา อาจทำง่ายๆ แค่มุ่งความสนใจไปที่เรื่องที่เราจะคิด และนึกถึงวิธีต่างๆ ที่เราจัดการมันในทางปฏิบัติมันจะสะดวกกว่าถ้าใช้หมวกคิดสีเขียวใน

กระบวนการการค้นหาทางเลือกในการฝึกอบรมทางธุรกิจ เขามักจะเน้นเรื่องการตัดสินใจ แต่คุณภาพของการตัดสินใจขึ้นอยู่กับทางเลือกที่เปิดให้กับผู้ตัดสินใจเป็นอย่างมากกระบวนการสวมหมวกคิดสีเขียวส่งเสริมให้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้รับการยอมรับเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของการคิดเหมือนด้านอื่นๆ

หมวกฟ้า

ภายใต้หมวกสีฟ้าในตอนเริ่ม เราจะเริ่มกำหนดประเด็นในการคิดและกำหนดลำดับการใช้หมวกแต่ละใบขึ้นมา หมวกสีฟ้าเป็นตัวกำหนด? กลยุทธ์? ในการคิด ในระหว่างขั้นตอนการคิด หมวกสีฟ้าจะรักษากฎ ระเบียบ และทำให้แน่ใจได้ว่าผู้เข้าประชุมยังสวมหมวกใบที่ตรงกับวาระการคิดนั้นๆ และหมวกสีฟ้ายังประกาศด้วยว่าได้เวลาเปลี่ยนหมวกต่างๆแล้วผู้ที่สวมหมวกสีฟ้าคือผู้ดำเนินการประชุมประธานการประชุม ในช่วงสุดท้ายของการคิด หมวกสีฟ้าจะร้องขอผลลัพธ์ ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของการสรุปย่อ ลงมติ การตัดสินใจ แนวทางแก้ไข และอื่นๆ ภายใต้หมวกคิดสีฟ้า เรากำหนดก้าวต่อไปได้ซึ่งอาจเป็นขั้นตอนของการลงมือทำ หรือการนำเอาไปคิดต่อในบางประเด็น หมวกสีฟ้าจะเป็นสัญลักษณ์ของการควบคุมสถานการณ์ โดยรวมบ่อยครั้งที่การคิดมักดำเนินไปอย่างล่องลอย เรื่อยเปื่อย เป็นเพียงการตอบโต้ต่อความคิดที่เสนอขึ้นมา จากช่วงหนึ่งไปสู่อีกช่วงหนึ่งถึงแม้ว่าทุกคนจะมีเป้าหมายในใจ แต่ก็ไม่มีที่ชี้แจงอย่างชัดเจนว่าเป็นเป้าหมายหลัก หรือเป้าหมายรอง ข้อเสนอแนะ คำตัดสิน ข้อวิจารณ์ การโต้แย้ง ข้อมูล อารมณ์ ต่างก็ผสมเข้าด้วยกันเหมือนกับอยู่ในหม้อตุ๋นความคิด เป็นความปนเป ยุ่งเหยิงไปเรื่อยๆ จนกว่านักคิดคนหนึ่ง จะสะดุดเข้ากับแนวทางที่เคยลองแล้วว่า น่าจะได้ผลตามต้องการ มันเป็นการสำรวจแบบส่งเดชไร้จุดหมาย ที่มาจากการวิพากษ์วิจารณ์ในทางลบเป็นหลัก ข้อเสนอแนะที่เป็นที่เป็นไปได้คือ เรามักเชื่อกันว่า ผู้คนที่ฉลาดมีเหตุผลที่ได้รับข้อมูลแวดล้อมอย่างเพียงพอ เมื่อได้รวมหารือกัน พวกเขาจะบอกได้ว่า ทางเลือกต่างๆมีอะไรบ้าง จากนั้นก็เลือกสิ่งที่เหมาะสมที่สุดข้อเสนอแนะอีกอย่างก็คือว่า การคิดจะถูกหล่อหลอมขึ้นจากประสบการณ์ในอดีตและเงื่อนไขในปัจจุบัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้คำตอบ? ค่อยๆ เผยตัว? ขึ้นมาและนอกจากการกลั่นกรองอย่างหมดจด โดยการวิพากษ์วิจารณ์เทียบได้กับทฤษฎีวิวัฒนาการตามหลักของดาร์วิน ที่พูดถึงการอยู่รอดของเผ่าพันธุ์ที่แข็งแกร่งที่สุด ในการคิดก็เช่นกัน ความคิดที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่สุดเท่านั้นที่จะอยู่รอดได้ ส่วนความกดดันอันโหดร้ายของสภาพแวดล้อมในทฤษฎีของดาร์วินก็เปรียบเหมือนแรงกดดันจากคำวิจารณ์ในด้านลบนั่นเองเราจะคิดแบบหมวกฟ้า เพื่อออกแบบโปรแกรมที่เราต้องการนำไปใช้ โปรแกรมการคิดจะมีความแตกต่างหลากหลายกันไป แล้วแต่สถานการณ์ หมวกสีฟ้าจะสร้างโปรแกรมที่เหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์ โดยโปรแกรมการคิดนี้จะกำหนดไว้ตายตัวล่วงหน้า ซึ่งจริงๆ แล้วการคิดส่วนใหญ่จะมีการผสมผสานกันของหมวกดำและสีขาว โดยมีอารมณ์ความรู้สึกของหมวกแดงแฝงตัวอยู่เบื้องหลัง โปรแกรมหมวกสีฟ้าสามารถกำหนดไว้ล่วงหน้าก่อนได้ โดยใครก็ได้ที่นำวาระการคิดในที่ประชุม หรือทุกคนที่ร่วมประชุมจะร่วมกันออกแบบได้ ภารกิจของหมวกฟ้า จะต้องหาผลสรุปสุดท้าย การคิดแบบหมวกสีฟ้า จะเกี่ยวกับการควบคุม และติดตามสถานการณ์ บทบาทของหมวกฟ้าคือสรุปความคิดที่เกิดขึ้น ไม่ใช่โต้แย้ง เพื่อ

เข้าทางเลือกแบบใดแบบหนึ่ง

หมวก 6 ใบคิด 6 แบบ

แต่งโดย ดร.เอ็ดเวิร์ด เดอ โบโน

แปลโดย สุตระการ ธนโกเศศ

พลอย จริยะเวช

ดวงพร มาจำเนียร

พินทุสร ติวตานนท์

สาธินี หาญวาริวงศ์ศิลป์

www.geozigzag.com